

Aan: Internetconsultatie (<https://internetconsultatie.nl/wijzigingwfpp/>)
CC: Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Apeldoorn, 30 november 2019

Betreft: Internetconsultatie, Wijziging Wet financiering politieke partijen n.a.v. de evaluatie

Geachte minister, beste lezer,

Openheid over de financiering van de politieke partijen is wenselijk om inzichtelijk te kunnen maken waar vermoedens van “vreemde belangen” en belangenverstrengeling liggen. **Transparantie** is hierin een middel. Het moet de wens van alle betrokkenen (BZK, partijen, journalistiek) zijn om ook zo bij te dragen aan eerlijker verloop van verkiezingen. Het is onderdeel van de “**vertrouwbaarheid**” – zoals Plasterk dat benoemde – van verkiezingen, en daarmee (kwaliteitsoordeel) het **democratisch peil** van onze rechtsstaat. Ook wordt zo bij wet en subsidie bepaald hoe deze zelfde partijen financieel gesteund worden in het uitvoeren van hun publieke taak. Evenals wie geen steun krijgt.

Wat ons betreft zouden de volgende principes mede het uitgangspunt moeten zijn:

- i. **“gelijke monniken, gelijke kappen – gelijke lasten, gelijke lusten”**: ieder die verplichtingen heeft vanuit de Wfpp heeft proportioneel recht op tegemoetkomingen;
- ii. **gelijk speelveld**: alle partijen die deelnemen aan de verkiezingen zouden gelijke mogelijkheden moeten hebben om hun campagne te financieren;
- iii. **gelijke waarborging uitvoeren taken in de democratische realiteit**: ieder verkozen volksvertegenwoordiger moet gelijke mogelijkheid hebben om zo professioneel mogelijk hun taken van vertegenwoordiging van het volk moeten uitvoeren;
- iv. **eerlijke financiering**: bij een gift mag geen enkele indruk kunnen ontstaan dat hiermee invloed wordt gekocht;
- v. **“de slager keurt niet het eigen vlees”**: in de vaststelling van wet en uitvoer van het onderwerp financiering politieke partijen mag geen indruk (zijn) ontstaan dat bepalingen zichzelf verrijkend zijn bedoeld of uitwerken en dat hiermee zelf een voordeel ontstaat, terwijl voor anderen een nadeel;
- vi. daarom onderschrijven wij radicaal (dus zonder de *behoudens de wet gestelde beperkingen en uitzonderingen* en *binnen door de wet te stellen grenzen*) de **artikelen 4, 3, 1, 50, 53 lid 1 en 59 van de Grondwet**.

Dit zijn principes die niet afdoende in de huidige Wfpp, evenals deze ter consultatie liggende wijziging, zijn geïmplementeerd. In een volgende evaluatie zou hier meer aandacht voor moeten zijn. Om de activiteiten van politieke partijen gefinancierd te krijgen zijn een complexe **kiesdrempel** opzich. Vooral omdat een goede campagne (met wijze inzet van toenemende hoeveelheid middelen) van invloed is op een goede en gezegende zittingsperiode, en dan weer de daarop volgende campagne en die daarna... zowel horizontaal evenals waar verticalen zijn (ontstaan). Een ingewikkeld **kastensysteem** van politieke verenigingen, nationale partijen, lokale afdelingen, onafhankelijke partijen, afgesplitste fracties, nieuwkomende partijen, en meer tot gevolg. Al deze verschillen komen voort uit de financiering en wat daarmee te doen is.

Er zijn vele verschillende onderdelen onderdeel van deze consultatie. Die hebben we uitgesplitst per rubriek. Niet uitputtend, maar wel verzadigd. Op de letter, niet de uitleg.

1. Neveninstellingen:

- (a) (onder I.C) Met de wijziging van art. 5, eerste lid worden rechtspersonen gekoppeld aan een kandidaat als neveninstelling aangewezen. Immers wanneer de kandidaat **ondernemer** is, dan is dit een rechtspersoon (bijvoorbeeld een BV) die *uitsluitend of in hoofdzaak erop is gericht stelselmatig of structureel ten bate van die kandidaat activiteiten of werkzaamheden te verrichten en daar kennelijk voordeel bij heeft*.

Deze taaltechnische dwaling heeft tot gevolg dat volgens art. 5 lid 2 dat deze onderneming alleen maar een relatie mag aangaan met die ene politieke partij. Dus wanneer er meerdere personen grootaandeelhouder zijn van deze onderneming worden die personen mogelijk van hun stemrecht uitgesloten wanneer ze kandidaat wensen te zijn bij een andere politieke partij.

Natuurlijk snappen we wel dat hier rechtspersonen worden bedoeld zoals binnen Amerikaanse verkiezingen **PAC's** opereren, maar zo staat het er niet naar de letter.

- (b) In het verlengde worden **giften van neveninstellingen vrijgesteld** om te verantwoorden middels art. 21 lid 2 onderdeel b. Hiermee vervalt de transparantie die bereikt is door 1 (a). Wij verzoeken de minister om art. 21 lid 2 (ic. 5 lid 1 (nieuw)) Wfpp te schappen.
- (c) Onder art. 30 eerste lid wordt de plicht te **rapporteren** van een neveninstelling gelijk gesteld aan die van de politieke partij. Derhalve dient de minister volgens art. 29 vierde lid deze in een overzicht openbaar te maken. In haar publicatie van 2017 zijn de rapportage van diverse neveninstellingen niet openbaar gemaakt. Wij verzoeken dit alsnog te doen.

2. Kandidaten:

- (a) De verplichtingen voortkomend uit de Wfpp voor kandidaten gedurende de aanloop van de verkiezingen staan momenteel nog los van de **Kieswet**. Hoe verhouden deze verplichtingen tot het geldig indienen van een kandidatenlijst? Of wanneer niet aan deze eisen voldaan wordt bij de dag van stemming, gediskwalificeerd de partij zich voor de subsidie?
- (b) Wij verzoeken de minister om toe te voegen als **art. H9a Kieswet**:
Bij de lijst voor de verkiezingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal wordt overlegd een schriftelijke verklaring van iedere daarop voorkomende kandidaat:
1. een giftenregister volgens artikelen 21 tot en met 32 Wet financiering politieke partijen;
 2. een lijst van neveninstellingen verbonden aan de kandidaat volgens artikel 5 eerste lid Wet financiering politieke partijen;
 3. een schriftelijke verklaring van de accountant volgens artikel 30 tweede lid onderdeel d Wet financiering politieke partijen.
- (c) In het verlengde van de onder (b) vermelde verplichting en voorgestelde wijzigingen zou de minister een **subsidieregeling** moeten toevoegen om kandidaten tegemoet te komen in deze administratieve kiesdrempel. Hierbij hoort ook een voorlichting aan politieke partijen, inclusief de nieuwe registraties volgens art. G1 Kieswet. Wij verzoeken om dit punt mee te nemen, zo niet verzoeken we om de verzwaring van de kandidaatstelling vanuit de Wfpp aan te houden.

3. Jongerenorganisaties:

- (a) Jongeren (en andere minderheden, zoals ook vrouwen) betrekken bij de politiek moet een prioriteit zijn van iedere politieke partij. We zouden moeten mogen verwachten dat dit in een gelijkwaardigheid wordt mogelijk gemaakt. In het voorgestelde art. 8 lid 3 wordt hier een berekeningsmethode voorgesteld die participatie ongelijk beloond: zowel hoeveel leden, als hoeveel zetels, zorgt voor een ongelijk speelveld en **ongelijke waardering** van politieke betrokkenheid.

4. Mogelijke onwenselijke financieringsconstructies:

- (a) Niet alle schulden zijn verplicht om te vermelden. Zo kan **creatief boekhouden** door de toevoeging van “*geldschulden die veertien dagen na de peildatum zijn voldaan*” (voorstel art. 1 onderdeel l) er voor zorgen dat posten positief en negatief op de peildatum niet met elkaar overeenkomen. In de volksmond: de ene creditcard betaald met de andere creditcard.
- (b) Een zgn. *Nederlandse gever* (voorstel art. 1 onderdeel n) kan nog altijd een verholde buitenlandse financiering zijn. Zo kan een buitenlands bedrijf een **brievenbus-vestiging** inschrijven in het handelsregister. Ook zijn er geen bepalingen voor een **stroman-constructie**.
- (c) Bij art. 21 lid 1 onderdeel a wordt verlangd dat de *uiteindelijk belanghebbende* kenbaar is, hoe zit dit bij een **stichting**?
- (d) Vanuit o.a. art. 21 worden de *uiteindelijk belanghebbende* en de *Nederlandse gever* verzocht kenbaar te maken, terwijl art. 23 het mogelijk maakt om **anonieme** geldelijke bijdragen te doen. Indien er “vreemde donateurs” zijn, is het dan niet verleidelijk om deze anoniem per maximaal € 1000 in de boeken op te nemen? Hoe kan en wordt hierop gecontroleerd op basis van transparantie.
- (e) Artikel 24 onthefte **afdelingen** om administratie, openbaarmaking en beperking van bijdragen toe te passen. Hierdoor zou iedere gift buiten de boeken kunnen blijven door een gift aan een afdeling te doen.
Wij verzoeken de minister om art. 24 Wfpp te schrappen.

5. Afsplitste fracties:

- (a) Ook al wordt begrepen dat het onwenselijk wordt gevonden dat “iedereen zich zomaar kan afsplitsen”. Politiek onwenselijk, maar ook budgettair. Toch is deze **uitsluiting** door invoeging van art. 6a en aanpassing van art. 16 te drastisch. Immers zouden de vereisten van b.v. 1000 leden voldoende obstakel moeten zijn om opportunistische keuzes te maken. Grondwettelijk bestaan er geen politieke partijen en zouden juist alle leden der Staten-Generaal individueel gelijkwaardig hun werkzaamheden zou moeten kunnen uitvoeren. Dus ook iemand die zich afsplitst. Immers een afsplitsing kan voortkomen uit een principiële conflict, zoals een koerswijziging van de partij, terwijl deze verkozen kandidaat die wijziging ziet als kiezersbedrog. Een afdoende oplossing zou zijn om de volksvertegenwoordiger recht te laten behouden op een gelijk deel van de toegewezen gelden.
- (b) Ook is het bijzonder dat een **nieuwe naam** (art. 16 lid 2 jo. 6a), wat ook het gevolg is van een fusie, wordt gezien als niet van toepassing.
- (c) De verwijzing “*deze paragraaf*” in art. 6a zou moeten worden herschreven als een opsomming van artikelen.

6. Overige opmerkingen kijkende naar de letter van de ter consultatie liggende wetswijziging, in volgorde van het voorstel:

- (a) Wij constateren dat het bestaansrecht van een *instelling voor buitenlandse activiteiten* verdwijnt (onder I.A: art. 1f / art. 4 etc.). Er had ook gekozen kunnen worden voor een wijziging tot bestaansrecht geven van een *instelling voor Europese activiteiten*. Die de **internationale democratische versterking** van samenwerking met andere politieke stromingen binnen de Europese Unie versterkt en manier hoe er vanuit de fractie in de Staten-Generaal met een instelling de relatie met Europarlementariërs ondersteund wordt.
- (b) Wij constateren dat *erfstelling of legaat* vervalt als bron van financiering. Dit is te betreuren, juist omdat er geen belang meer resteert, die wel bij leven zou (kunnen) zijn geweest.
- (c) Hoe kan een politieke partij **vaststellen** dat een donateur een *Nederlandse gever* (volgens art. 1 onderdeel n) is? Het vaststellen van de Nederlandse identiteit kan door zien van het paspoort/ID-kaart, welke verteld dat deze Nederlander is (art. 2 Gw) en meerderjarig, maar dat geeft nog geen garantie of deze persoon ook daadwerkelijk kiesgerechtigd is. Bij ondermijning kan het zo zijn dat deze persoon door de rechter uitgesloten is van verkiezingen. Maar deze gegevens zijn niet publiek vanwege privacywetgeving.
- (d) Bij o.a. art. 25 lid 5 (nieuw) wordt *'het belang van de veiligheid van die persoon of belanghebbende'* als reden gegeven om de naam van de gever niet bekend te maken. Hoe maak je dit aantoonbaar? Is dat een besluit in de zin van de Awb? **Veiligheid** staat eerder onder druk bij een gift aan bepaalde partijen. De reputatie van de partij heeft invloed.
- (e) In artikel 35 worden de ambten uitgesloten voor de benoeming in de Commissie. Hier zou moeten worden toegevoegd na 'volgende ambten': 'of zich kandidaat heeft gesteld'. Evenals een lid tussen drie en vier invoegen met de gedachte 'of tijdens een benoeming zich kandidaat stelt, wordt de benoeming per direct beëindigd'.
- (f) De **jo. Y2 Kieswet clause**: Hoe verhouden de bepalingen in de Wfpp tot de kandidaatstelling voor de leden van het Europees Parlement?
- (g) Onlangs is de **wachtgeldregeling** weer ter sprake gekomen bij zittende leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Dient deze komen te vervallen, of dient deze als een subsidiestroom in het kader van de Wfpp te worden opgenomen? In dezelfde morele discussie mag er worden gekeken naar de **afdrachtsregelingen**, waarvan die van de SP het opvallendst is.
- (h) Hoe verhouden de verplichtingen in de Wfpp tot de **zuiveringseed** (art.2 Wet beëdiging ministers en leden Staten-Generaal & art. 14 Gemw)?

7. Wij verzoeken de minister om te komen met een aanvulling op de Wfpp om de verenigingen volgens art. 34 Wfpp een **proportionele subsidie** te bieden. Hier gaan we graag over in gesprek.

Laten we het speelveld gelijk trekken, open, eerlijk, transparant. Iedere politieke partij en iedere kandidaat dient gelijk te zijn voor de wet en tot hoever de wet invloed uitoefent.

met oprechte groet,

Sent G. Wierda
voorzitter